

BUSHNELL® - BAUSCH & LOMB

Velmi dobré dalekohledy pro myslivce, rybáře, turistiku. Široký sortiment pro laiky i náročné zákazníky. Na celém světě oblíbená značka Bushnell - Bausch & Lomb nabízí kvalitní optiku, design, povrchovou úpravu a to za velmi příznivé ceny.

Výhradním dovozcem do České republiky je firma
DALEKOHLEDY - MATOUŠEK

Nad lesem 38/148, 147 00 Praha 4
Telefon: 02/402 48 44 Fax: 02/402 40 87

18-36 × 50 Banner

15-60 × 60 Discoverer

8-24 × 50 Legacy

8 × 42 Natureview

10 × 50 Powerview

Pták roku 1997 – SOVA PÁLENÁ

Autoři textu: V. Bejček, T. Bělka, T. Diviš, J. Formánek, K. Poprach, J. Škopek, K. Šťastný
Anglický souhrn: J. Plesník ● Kresba na titulní straně: J. Hošek ● Pérovky na přihláškách:
M. Maceček a J. Škopek, plánek budky: J. Lehký ● Autoři fotografií: T. Bělka (1), J. Bohdal (1),
D. a L. Boucní (10), T. Diviš (4), J. Hlášek (1), L. Opluštil (5)
Příprava pro tisk: M. Torn, J. Hora, P. Voříšek

Sazba a zlom: Grafické studio SAZBA ● Tisk: PRINTES Praha

Vydala Česká společnost ornitologická ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ČR, Českým svazem ochránců přírody, Klubem ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země, Českomoravskou mysliveckou jednotou, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, Správou CHKO Litovelské Pomoraví a za finančního příspěví členů ČSO a programu MATRA: Ministerstvo zahraničních věcí Nizozemského království & BirdLife/Vogelbescherming Nederland.

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s.p. Odštěpný závod Přeprava, čj. 3457/95, dne 24. 10. 1995

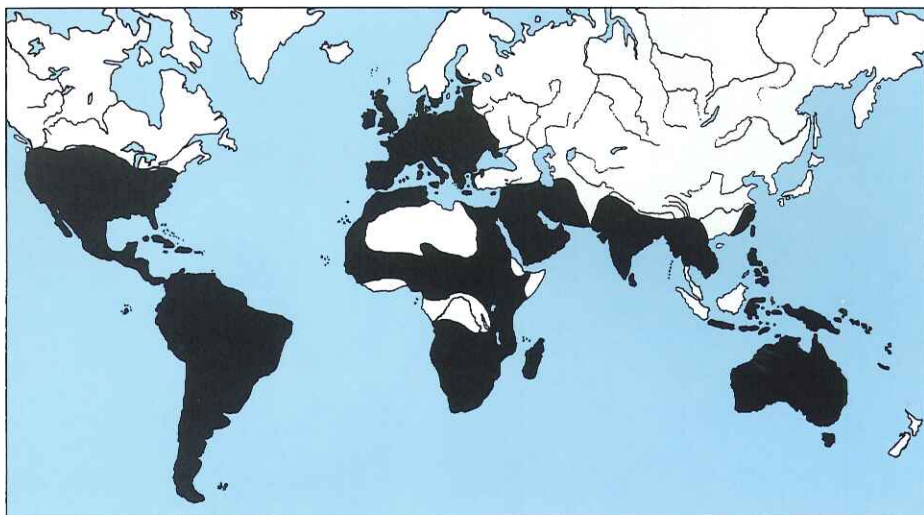
Pták roku 1997

SOVA PÁLENÁ

AREÁL ROZŠÍŘENÍ SOVY PÁLENÉ

(podle Schneidera 1977)

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

český název – sova pálená

vědecký název – *Tyto alba*

velikost – jako domácí holub

tah – potulný a „kočovný“ druh

věk – zpravidla do 10 let, nejvíce 21 rok a 8 měsíců

potrava – drobní savci (hlavně hraboš polní), méně ptáci, obojživelníci a hmyz

hnízdění – 1× až 2× ročně, původně ve skalách a ve stromových dutinách, dnes v kostelních věžích, stodolách a holubnicích od února do prosince

snůška – 3 až 10 vajec, v letech s dostatkem potravy i více

inkubace – 30 až 34 dnů

mláďata – 1 až 10 mláďat, v „hraboších“ letech i více

doba hnízdní péče – přibližně 60 dnů

Sponzorováno v rámci programu MATRA
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
NIZOZEMSKÉHO KRÁLOVSTVÍ
BIRDLIFE/VOGELBESCHERMING NEDERLAND

AGENTURA
OCHRANY
PŘÍRODY
A KRAJINY
ČESKÉ
REPUBLIKY

Co víme o sově pálené?

Sovy byly už ve starém Egyptě symbolem moudrosti a posvátnými ptáky. Jejich velké a dopředu směřující oči, uzavřené v nápadném péřovém závoji, připomínají natolik lidskou tvář, že sovám byly přisuzovány lidské vlastnosti a schopnosti a mnohdy i tajemná moc. K nejkrásnějším a nejuctivějším zástupcům sov vždy patřila právě sova pálená.

Úcta a láska venkovského lidu k sově pálené se promítla i do lidových jmen, která na českém venkově v minulém století posbíral Vladislav Šír. Jak libě nám, zvláště v současnosti, mohou znít jména jako jeptiška, perlovka, babice nebo sova s krejzlíkem.

„... seděla před barákem pod oknem a beze všeho zdráhání, možná mrazem snad i také hladem zmořena, dala se do ruky vzítí... zvonění i všemi zvony sovy z věže nevyplaší, tak ji nevyděsí ve stodole mlácení třeba i šesti cepy... usmál se hrobník, viděl jsem jednou jeptišku a tahle sova pozdělečí má zrovna takový obličej... bývá pak na odív jako nějaká nestvůra okázavá a často s rozepjatými křídly na vrata a ploty přibíhá...“

Vladislav Šír: Ptactvo české, Praha 1890

ROZŠÍŘENÍ

Sova pálená patří ke kosmopolitním druhům. To znamená, že obývá všechny kontinenty, s výjimkou jejich nejteplejších a nejchladnějších oblastí. V Evropě chybí jen ve Skandinávii (kromě jižního Švédska), na Islandu, na severu Skotska a ve východním Rusku. Na celém světě žije 35 poddruhů sovy pálené, v Evropě 4 poddruhy a u nás sova pálená středoevropská (*Tyto alba guttata* Brehm, 1831).

Už od padesátých let tohoto století se datuje prudký pokles početnosti sovy pálené. Úbytek o 20-50 % byl zaznamenán ve 13 evropských zemích, o více než 50 % v sedmi státech Evropy a z Malty dokonce vymizela úplně.

PROSTŘEDÍ

Obývá otevřenou krajinu s loukami a pastvinami, kde nachází dostatek potravy. Je hojnější v nižších nadmořských výškách, u nás zpravidla do 400 m n.m. Ojediněle však zahrndí i ve

Hnízdní prostředí sovy pálené

vyšších polohách do 800 m n.m. Původně sova pálená obývala skály a stromové dutiny. V současné době je však na většině svého areálu synantropním ptákem osidlujícím stavby různého typu.

POZNÁVÁNÍ V PŘÍRODĚ

Sova střední velikosti o váze 200 – 400 g. Okolo tmavých očí vyniká výrazný péřový závoj srdčitého tvaru. Horní polovinu těla má zbarvenou šedě s bílými a černými tečkami (odtud jméno perlovka), spodní strana je sametově bílá až rezavá s hnědými skvrnkami.

Ve dne sova pálená přespává v tmavých koutech kostelních věží, zemědělských objektů

Typickým znakem sovy pálené je srdčité závoje

a na půdách. Běžným provozem, včetně ohlušujícího burácení zvonů, se přitom nenechá vyrušit. V noci vyletuje za potravou zcela nehluchým letem. Tak jako ostatním sovám jí velmi tichý let umožňuje jemné a hebké peří.

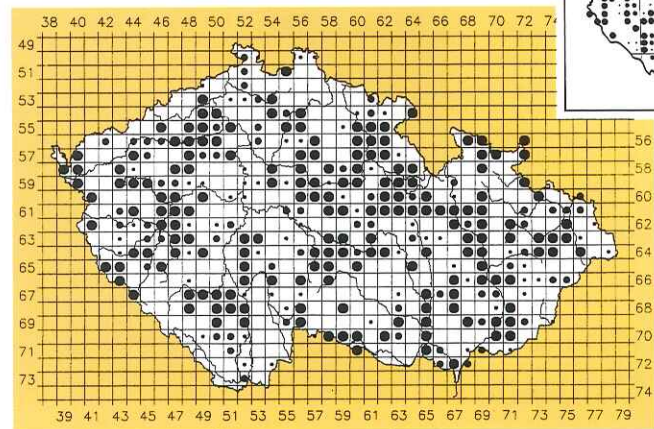
Sova pálená se ozývá chrčivým syčením a velmi výrazným, obtížně popsatelem skřekem. Starší mláďata v hnízdě po celou noc hlasitě syčí. Stejně jako ostatní sovy vidí sova pálená velmi dobře i za denního světla a někdy také ve dne loví.

POTRAVA

Hlavní složkou potravy sovy pálené jsou drobní savci. Jejich podíl se v závislosti na podmínkách pohybuje přibližně od 80 % do 95 %. Ptáci, především vrabci, jsou v potravě sovy pálené zastoupeni přibližně 3–13 %. Podíl obojživelníků dosahuje nejvýše 1,5 %. Ojedinele nebo v malé míře byly v potravě nalezeny ryby a větší hmyz, v jednotlivých případech mohou být významněji zastoupeni i netopýři.

Sova pálená je výrazným a silně závislým potravním specialistou, jehož početnost a rozmnožování ovlivňují početní stavy hraboše polního. Vazba sovy pálené na hraboše je natolik silná, že v letech nejvyšší početnosti hraboše zahnízdí 2× do roka s vysokým počtem odchovaných mláďat a naopak v letech s minimální početností hraboše jen jednou a vyvádí pouze 1–3 mláďata, případně nezahnízdí vůbec.

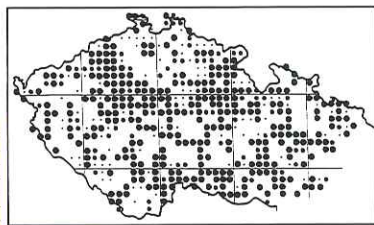
Hnízdní rozšíření sovy pálené v České republice v letech 1985 – 1989

Hlavní potravou sovy pálené je hraboš polní

ROZŠÍŘENÍ A POČETNOST V ČESKÉ REPUBLICE

Během posledních dvaceti let byl i v ČR zaznamenán pokles početnosti sovy pálené. Zatímco při mapování hnízdního rozšíření ptáků v letech 1973 – 77 byl její výskyt v hnízdní době zaznamenán v 58 % kvadrátů, bylo při obdobném mapování v letech 1985 – 89 obsazeno jen 50 % kvadrátů. Poklesl rovněž podíl prokázaných hnízdní v 64 % na 58 %. Sova pálená vymizela z řady mapovaných kvadrátů ve středních Čechách, výrazný pokles početnosti byl zaznamenán také ve východních Čechách, na severní Moravě a na Olomoucku. K prudkému poklesu početnosti došlo zvláště po mrazivé a na sníh bohaté zimě 1986/87.

a pro srovnání stav v letech 1972 – 1977

- prokázané hnízdní
- pravděpodobné hnízdní
- možné hnízdní

O hustotě naší populace sovy pálené máme jen málo přesných údajů. Před rokem 1987 se na Náchodsku pohybovala od 3 do 6 párů na 100 km², na Třeboňsku byla odhadnuta na 3 až 4 páry na 100 km². Na Olomoucku byla v letech 1991 a 1992 zjištěna hustota 1,3, resp. 1,2 páru na 100 km². Početnost pro území celé České republiky v letech 1985–89 lze odhadnout na 400 až 700 párů.

HNÍZDĚNÍ

Doba hnízdní sovy pálené je v závislosti na změnách potravní nabídky značně proměnlivá. První hnízdní začíná zpravidla v dubnu, druhé v červenci nebo v srpnu. Začátek hnízdní však může být posunut už do března i února nebo až do září až října. Ještě nezletlá mláďata lze na hnízdě zastihnout i v prosinci. Některé páry, snad jedinci narození na podzim předchozího roku, zahnízdí poprvé až v pozdním létě.

Páry bývají jednou zvolenému místu věrné a na některých místech hnízdí dlouhou řadu let po sobě. V průběhu toku se v noci ozývají chraplavými skřeky. V prostředí církevních objektů a hřbitovů působí tyto hlasové projevy obzvlášť tísnivě.

Naše sovy pálené podle místních podmínek obsazují z 50 % až 80 % věže, zvonice a půdy kostelů. Značná část populace hnízdí také v zemědělských stavbách, nejčastěji ve stodolách a skladech píce. Méně často vyhledávají naše sovy pálené jiné typy staveb, jako např. síla, hoblubníky, vodárny, transformátory nebo stohy slámy a jen velmi vzácně zahnízdí ve stromové dutině nebo ve skále. Ve stejných podmínkách žijí sovy pálené na většině svého areálu, jen na některých místech Anglie, Afriky nebo Severní Ameriky obsazují doposud původní hnízdiště ve skalách a v dutinách stromů.

Hnízda na církevních stavbách se nacházejí na různých místech a v různé výšce – na podlaže věže nebo půdy kostela, na schodech, na obvodové zdi mezi trámy, na podlaže věžní bání, někdy také i v dutině ve zdivu. Ve stodolách a skladech krmiva hnízdí sova pálená v tmavých koutech za trámy, na nafoukaném seně či slámě, v rozích kovových konstrukcí, v plechových rourách nebo dokonce v norách vyhrabaných v nafoukaném seně.

Sova pálená hnízdo nestaví. Vejce snáší ve dvoudenních nebo i delších intervalech na holý podklad, nejvýše vyhrabe mělkou jamku ve sta-

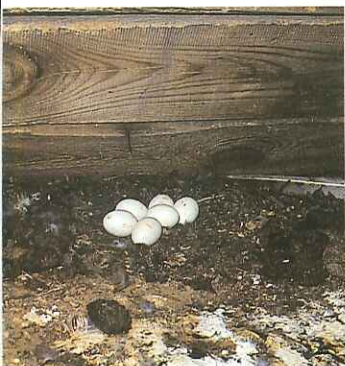
Sova pálená hnízdí v kostelních věžích

i v nehezkých skladech na pici

rém podkladu nebo v suti. V první snůšce bývá nejčastěji 3–8 vajec, druhá snůška je početnější, s 5–10 vejci. V „hraboších“ letech bývají druhé snůšky ještě početnější, s 11–13, vzácně se 14 a více vejci. Tak velké množství vajec však může pocházet od dvou samic.

Na vejcích sedí samice 30–40 dnů. Mláďata se líhnou postupně, protože samice zasedá hned na první vejce. Samice mláďata zahřívá přibližně první dva týdny. Naopak za horkých letních dnů, kdy bývá a hnízdo umístěných těsně pod střechou teplota vyšší než 50 °C, samice

Vejce sovy pálené jsou čistě bílá a kulatá

V prvních dnech samice mláďata zahřívá

Počet mláďat závisí na potravní nabídce

mláďata zasednutím ochlazuje. Ve stáří okolo 60 dnů jsou mláďata schopna letu, pohlavní dospělosti dosahují ve věku jednoho roku. Z prvního hnízdění bývá vyvedeno 1–7 mláďat, ze druhého o 2–3 mláďata více.

VÝSLEDKY KROUŽKOVÁNÍ

Se sovou pálenou se u nás můžeme setkat v průběhu celého roku, proto byla dříve považována za stálého ptáka. Výsledky kroužkování ovšem ukázaly, že to s její stálostí není

takové, jak jsme se domnívali. Pro svůj synantropní způsob života se poměrně často dostává do lidských rukou, a proto její kroužkování přináší uspokojivé výsledky.

Od roku 1934 do roku 1995 bylo na území bývalého Československa okroužkováno 3994 sov pálených. Na základě nálezů těchto kroužkovanců bylo získáno 363 údajů o pohybech a osudech našich ptáků. Nejvíce informací bylo shromážděno o chování mladých ptáků, kteří se po osamostatnění rozletují do všech směrů. Už v průběhu první zimy bývají mladí ptáci zastíženi i více než 100 km od svého rodiště, byly však zaznamenány i přesuny nad 500 km. Dva z našich kroužkovanců byli dokonce zastíženi 1580 a 1820 km severovýchodně od místa narození. Snad nejvýstižněji lze pohyby mladých sov pálených popsat jako „kočovnictví“, přičemž doposud nemáme žádný doklad o návratu na původní místo. Většina dospělých sov pálených zůstává věrna jednomu zvolenému místu. Jejich přesuny se uskutečňují převážně v zimě, v závislosti na změnách v potravní nabídce.

Na podzim a v zimě k nám pravidelně zaletují sovy ze sousedních zemí. Převažují ptáci ze severního, severozápadního a západního Německa. Absence kroužkovanců původem z Polska je způsobena velmi malým počtem okroužkovaných sov pálených u našich severních sousedů. Velmi zajímavé jsou dva nálezy sov pálených na východním Slovensku, označených ve Francii a v Chorvatsku.

Z výsledků kroužkování našich ptáků vyplývá, že nejkritičtějším obdobím pro mladé ptáky,

K poznání života sovy pálené přispívá kroužkování

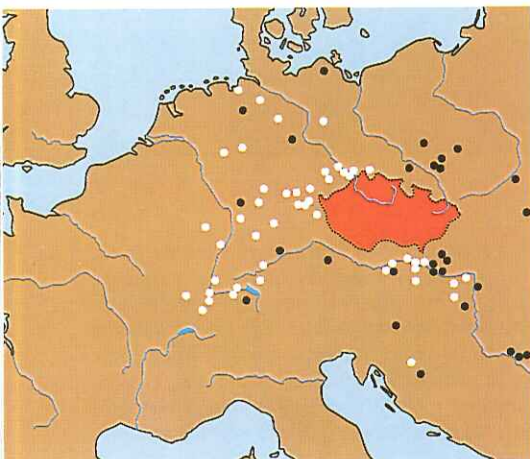
zvláště z pozdního hnízdění, je první zima. Průměrný věk naší populace sovy pálené je silně ovlivněn právě vysokou úmrtností mladých ptáků během první zimy. Pokud ptáci tuto zimu překonají, dožívají se zpravidla věku do 10 let. Doklady o vyšším věku jsou i jinde ve světě vzácností. Nejstarší náš kroužkovanec byl nalezen mrtev 21 rok a 8 měsíců po okroužkování.

OHROŽENÍ DRUHU

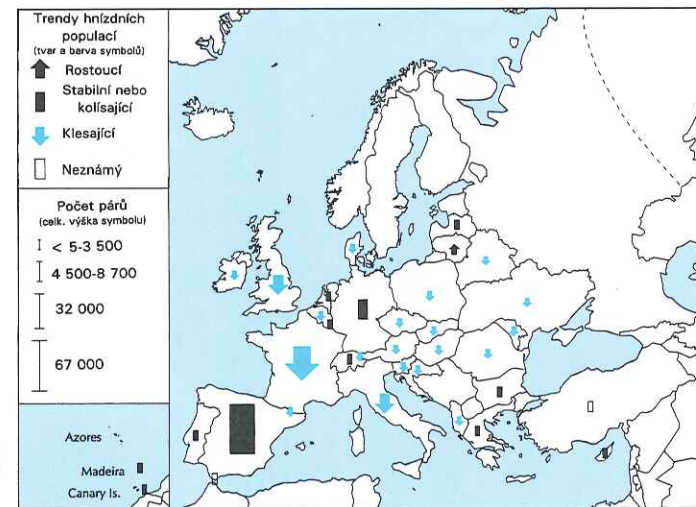
Za nejvýznamnější příčinu úbytku sovy pálené jsou obecně považovány výrazné změny v kulturní zemědělské krajině. I když je pár schopen v roce s vysokou početností hrabošů odchovat 10–13 mláďat, zvláště v zimním období ptáci velmi strádají, protože jim krajina není schopna poskytnout dostatečné náhradní zdroje potravy.

Chemické přípravky na bázi chlorovaných uhlovodíků, používané k ochraně zemědělských kultur do sedmdesátých let, byly příčinou rozsáhlých úhynů sovy pálené. Současná chemizace zemědělské krajiny však není podle zkušeností z některých evropských zemí pro sovu pálenou omezujícím faktorem. Přesto je nezbytné se této otázce nadále intenzivně věnovat.

S nárůstem silniční dopravy u nás stoupá výrazně podíl ptáků usmrčených vozidly. Úmrtnost sovy pálené v důsledku střetu s automobily se v některých evropských zemích odhaduje na více než 70 %. Například ve Francii bývá tímto způsobem každoročně usmrčeno na 10 000 sov pálených. Příčinou těchto ztrát je skutečnost, že příkopy a silniční násypy jako významná stanoviště hraboše polního a dalších drobných savců poskytují sově pálené lákavou potravní nabídku. Pokud nejsou lovcí ptáci přinuceni přeletovat vozovku nad doprovodnou zelení v bezpečné výšce, dochází k častým střetům se smrtelnými následky.

Zahraniční nálezy u nás kroužkovaných mláďat sovy pálené (●) a místa kroužkování jedinců zastížených na našem území (○)

Početnost sovy pálené v Evropě a její změny v období let 1970 – 1990 (Podle Tuckera a Heathové 1994)

Sovy České republiky

◀ Sova pálená (*Tyto alba*) ▶

Výreček malý (*Otus scops*)

Drobná „ušatá“ sova. Hnízdí v dutinách stromů, ve stávkách a v hnízdech jiných ptáků v otevřené krajině nížin. Tažný druh zimující v rovníkové Africe. Výskyt v hnízdním období v ČR naposledy zjištěn v polovině sedmdesátých let.

◀ Vír velký (*Bubo bubo*) ▶

Velká „ušatá“ sova, největší evropský zástupce řádu sov. Hnízdí v lese na skalách a na zemi v prudkých svazích, vzácně ve starých hnízdech dravců. Stálý druh. Poměrně hojný s pozvolným nárůstem početnosti.

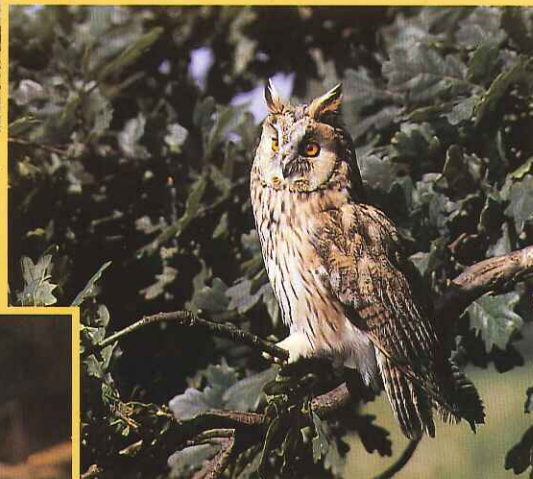
Kalous ušatý (*Asio otus*)

Středně velká „ušatá“ sova. Hnízdí ve starých hnízdech dravců, vran a strak, někdy i na zemi. Stálý, potulný až tažný druh. Osidluje hlavně zemědělskou krajinu od nížin až do hor. Vcelku běžná sova, jejíž početnost se však v posledních letech snižuje, pravděpodobně ze stejných příčin jako u sovy pálené.

◀ Kalous pustovka (*Asio flammeus*) ▶

Středně velká sova s malými „oušky“. Hnízdí na zemi od nížin do pahorkatin, na vlhkých místech v trávě nebo v jetelinách na polích. Tažný severský druh, v některých letech početněji protahuje našim územím nebo ve větším množství zimuje. U nás hnízdí ojediněle a nepravidelně.

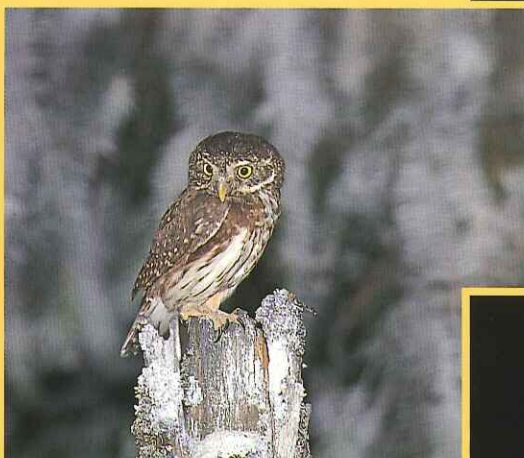
Puštík bělavý (*Strix uralensis*)

Velká sova. Hnízdí ve starých hnízdech dravců a v dutinách stromů ve smíšených lesích středních poloh. Stálý druh. Vzácně hnízdí v Beskydech. Do začátku tohoto století hnízdil na Šumavě, kam je dnes opětovně vysazován z chovů v zajetí.

Sýček obecný (*Athene noctua*)

Drobná sova velikosti kosa. Hnízdí v dutinách stromů, ve stodolách, ve skalách i v zemních norách. Stálý až potulný druh. Hnízdí dnes už vzácně v nížinách a pahorkatinách. V posledních 20 letech jeho početnost silně poklesla.

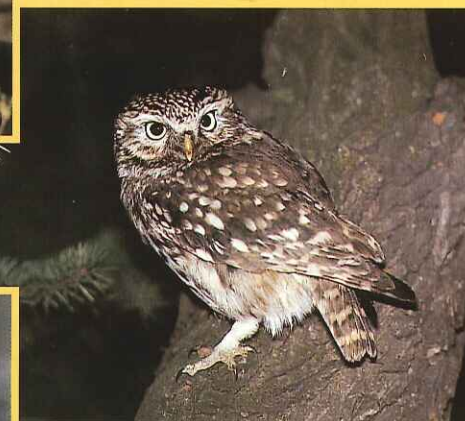
Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

Ménší sova, větší než sýček obecný. Hnízdí v dutinách stromů ve smíšených lesích od středních poloh až do hor. Převážně stálý druh. Vcelku běžný, zvláště v horských oblastech. Stále jsou nalézána další hnízdiště na nových místech.

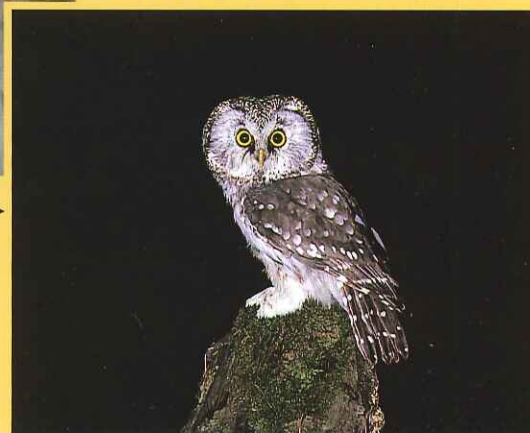
◀ Puštík obecný (*Strix aluco*) ▶

Středně velká sova, větší než sova pálená. Hnízdí v lesích a parcích v dutinách stromů, ale i v budovách, na hnízdech dravců, vzácně i na zemi. Stálý druh. Nejhojnější naše sova od nížin až do hor.

◀ Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) ▶

Nejmenší evropská sova velikosti špačka. Hnízdí v dutinách stromů v horských a podhorských jehličnatých lesích. Stálý druh. Vyskytuje se téměř ve všech našich horách a stále jsou nalézána nová hnízdiště i v nižších polohách. Je hojnější, než se dříve předpokládalo.

Určité, zatím však ne zcela poznané ztráty jsou způsobeny uviznutím sov v různých prostorách, pády ptáků do kominů a různých rour nebo utonutím sov v sudech a jiných nádržích s tekutinami. Zhámy jsou případy uhynutí celých rodin sovy pálené uvězněných v kostelních věžích nebo na půdách po zajištění objektu proti vletu zdivočelých holubů domácích. Zaznamenán byl případ úhynu sedmi sov pálených ve stojící plechové rouře. Prevencí těchto ztrát je aktivní spolupráce s majiteli a správci hnízdních objektů. Pronikání sovy pálené do nebezpečných nástrah zabráníme jejich zakrytím pletivem nebo víkem, roury pokud možno uložíme vodorovně.

Na vyrušování při kontrolách hnízd nebo při běžném využívání hnízdních prostor je sova pálená málo citlivá. Delší vyrušení během sezóny na vejcích však může způsobit velké ztráty nebo i zničení celé snůšky. Zejména při opravách a rekonstrukcích hnízdních objektů je toto nebezpečí značné.

Mnohá z dlouholetých hnízdišť sovy pálené, zvláště v zemědělských stavbách, byla v posledních přibližně 15 letech opuštěna v důsledku výrazného nárůstu početnosti kuny skalní, která právě taková místa s oblibou osídluje a spolu s kočkou domácí sovu pálenou vážně ohrožuje. V mnoha případech je možné drobnými technickými úpravami přístupu kun a koček zabránit, jindy je vhodnější vytvořit pro sovu pálenou nový hnízdní prostor, který je pro šelmy nepřístupný.

Přímé pronásledování sovy pálené člověkem nehraje v současné době, zvláště v evropských zemích, významnou úlohu. K ojedinělým případům úmyslného zabítí však dochází i dnes.

Z biologie sovy pálené je zřejmé, že vysoké úhyny v tuhých zimách jsou obvyklé. Z nepříznivého vývoje početnosti lze však usuzovat, že tyto ztráty jsou v důsledku negativních změn zemědělské krajiny tak vysoké, že je nestačí nahradit ani mimořádně velká množivost. Sova pálená má na rozdíl od ostatních druhů sov nižší schopnost hromadit zásobní tuk a ocitá se proto ve vážných problémech už po jednom až dvou týdnech strádání. Po ztrátě tuku může bez vážných následků ztratit už jen velmi malou část hmotnosti. Mimoto má peří sovy pálené nižší izolační schopnost než opeření ostatních sov. Při dlouhotrvající souvislé sněhové pokrývce se stávají podmínky pro sovu pálenou kritické. Přibližně po uplynutí jednoho týdne začínají hynout

jednoletí ptáci, zhruba po dvou týdnech pak i ptáci dospělí. Nejvyšší úmrtnost samozřejmě postihuje mladé sovy z druhého hnízdění.

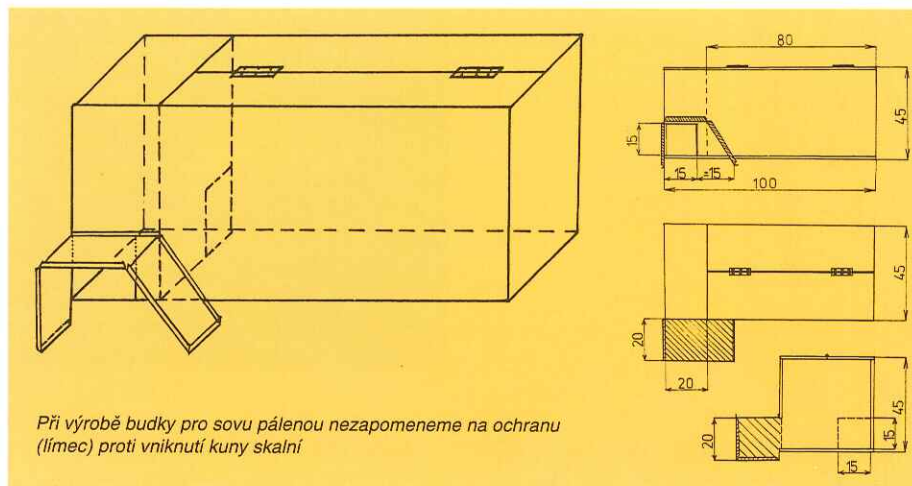
MOŽNOSTI OCHRANY

Podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a podle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. patří sova pálená mezi zvláště chráněné živočichy v kategorii silně ohrožených druhů. Jestliže Česká republika přistoupí k Úmluvě o ochraně evropské flóry a fauny a přírodních stanovišť (Bernská konvence), bude sova pálená chráněna i podle této mezinárodní dohody.

Příznivé změny v kulturní zemědělské krajině a ochraně životního prostředí jsou záležitostí generace a nemůžeme tedy očekávat okamžité nebo rychlé změny. Jasnou koncepcí hospodaření v krajině a odpovědností za stav životního prostředí lze však dosáhnout návratu krajiny tvorných prvků (výsadba rozptýlené zeleně, obnova luk a pastvin, vyšší pestrost zemědělských kultur rozčleněním velkých bloků) s příznivými důsledky pro sovu pálenou. Určité možnosti nabízí realizace územních systémů ekologické stability krajiny, vázaná na pozemkové úpravy. Současný úbytek luk a pastvin, způsobený rozoráváním nebo zalesňováním hůře přístupných pozemků, potřebné změny z pohledu ochrany, nejen sovy pálené, nepřináší.

Základem pro poměrně rychlou a účinnou ochranu sovy pálené je důsledná evidence a ochrana stávajících hnízdišť a vytváření vhodných a bezpečných nových hnízdišť. Podle dosavadních zkušeností jsou nejhodnějšími a nejbezpečnějšími hnízdišti sovy pálené církevní stavby, zejména věže a zvonice. Ideální podmínky pro zcela bezpečný a nerušený hnízdní prostor nabízejí tzv. sanktusové věžičky nad chrámovou lodí. Některé z nich jsou zespodu otevřené, jiné naopak zcela zavřené. V prvním případě vytvoříme hnízdní prostor částečným podbitím, ve druhém spodek věžičky částečně odkryjeme. Velmi vhodným hnízdištěm je samozřejmě celý vnitřní prostor věže nebo zvonice za předpokladu, že do něho nemají přístup šelmy a není příliš často navštěvován lidmi. Jestliže nám konstrukce věže nebo i jiné okolnosti neumožňují potřebné úpravy provést, můžeme umístit ve vnitřních prostorách budku.

Hnízdiště v zemědělských stavbách bývají často ohrožena i při běžném hospodářském

Při výrobě budky pro sovu pálenou nezapomeneme na ochranu (límeč) proti vniknutí kuny skalní

provozu. Nebezpečné je zejména skladování sena či slámy, při kterém mláďata sovy pálené bývají zafoukána a udusí se, nebo se hnízdní prostor zpřístupní pro šelmy. Mimoto jsou zemědělské objekty v posledních letech často přeměňovány na různé sklady nebo průmyslové provozy. Pomocí budek můžeme sovu pálenou udržet i v zemědělských stavbách včetně velmi nevhodně vyhlížejících ocelových velkoskladů

píce. Vletový otvor budky je vhodné umístit z vnější strany objektu, protože tím znesnadníme přístup šelmám, omezíme vyrušování lidmi a zabráníme zafoukání vajec nebo mláďat senem. Budku pro sovu pálenou můžeme stejným způsobem umístit i na půdu obytného domu. Tam, kde je pravidelně prováděna deratizace, však hnízdiště pro sovu pálenou nezřizujeme.

Výklenek v kostelní zdi lze využít k vytvoření bezpečného hnízdního prostoru

V plechovém skladu píce nabídneme sově pálené budku

Barn Owl The Bird of the Year 1997

The Barn Owl (*Tyto alba*) is characterized by a big heart-shaped facial disc. The aerial predator is the most widely distributed land bird in the world. Unfortunately, over much of Europe, it has sharply declined since the 1950s.

In the Czech Republic, the above-mentioned decline both in numbers and range has been occurred since the mid-1970s. In the late 1980s, numbers of the species were estimated as 400 – 700 breeding pairs that is maximally 50% of those found in the 1970s. Ring recoveries of birds born in Bohemia and Moravia confirmed that first-year individuals may disperse long distances but adults are basically resident.

The loss and fragmentation of grassland habitats resulted from intensification of agricultural production are considered to be the main cause of the Barn Owl's decrease also in the Czech Republic. The use of organochlorine pesticides have had some influence on numbers of the avian predator. Road mortality has risen dramatically because Barn Owls have been attracted to prey on small mammals along road verges. Although reproductive output of this well-known bird species is very high in good vole years, severe winters (e.g., 1986/87) seriously affect their survival. Because Barn Owls commonly use church towers and hay-stores, predation rate by Stone Martens and feral Domestic Cats may also be significant.

Under The Czech National Council Act No. 114/1992 Gazette on Nature and Landscape Protection and The Czech Ministry of the Environment Decree No. 395/1992 Gazette the Barn Owl has been listed as an severely endangered species and given under a special protection. When the Czech Republic becomes a Party to the Bern Convention, the bird species will also be protected under this international convention.

There are various ways to support the Barn Owl population in agricultural landscape:

- (1) to promote low-intensity farming including sensitive set-aside schemes
- (2) to maintain a mosaic of suitable habitat patches, namely meadows, pastures and dispersed greenery on farmland
- (3) to provide owls with wooden or plastic nest-boxes, especially on church towers and in hay-stores
- (4) to protect nest-sites and nest-boxes against predators
- (5) to raise public awareness of the Barn Owl's role in natural processes

In 1977, the species has been declared by the Czech Society for Ornithology as "The Bird of the Year" to stimulate implementation of the above-mentioned conservation measures.

PŘIHLÁŠKA ZA ČLENA ČESKÉ SPOLEČNOSTI ORNITOLOGICKÉ

Jméno .....

Datum narození .....

Bydliště .....

..... PSČ .....

Znalost ptáků všeobecně: a) začátečník b) mírně pokročilý

Znalosti v ostatních oborech přírodních věd .....

Zájem o členství: Individuální rodinné

.....
datum

.....
podpis

Český svaz ochránců přírody

je sdružení dobrovolných ochránců přírody zaměřených především na územní a druhovou ochranu, přičemž těžiště vlastní činnosti – na rozdíl od řady jiných „zelených“ organizací – spočívá v přímé činnosti v terénu.

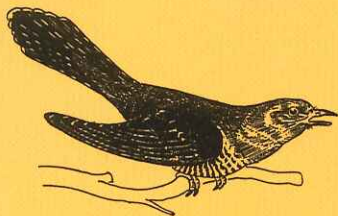
V rámci Svazu probíhá řada programů, projektů, kampaní (např. Lampetra, Alcedo, Buteo, Vážky). Velmi početně jsou mezi členy ČSOP zastoupeni ornitologové.

Toto je však jen nepatrný zlomek široké škály ochrannářských aktivit Českého svazu ochránců přírody sahajících od již zmíněné druhové ochrany a ochrany mizejících stanovišť až po kampaně za čistotu vod, ovzduší a životního prostředí vůbec.

Máš-li zájem se o nás dozvědět více, či dokonce stát se jedním z nás, neváhej a pošli tento lístek, či přímo zavolej naši kancelář, kde Ti jistě poradí, jak na to.

Tel.: 02/37 52 89, fax: 02/37 43 59

Tvůj ČSOP

Česká společnost ornitologická

Hornoměřcholupská 34

PRAHA 10

1 0 2 0 0

Odesílatel: .....

Adresa: .....

..... PSČ: .....

**Český svaz ochránců
přírody – ČSOP**

**Kancelář ÚVR
ostrov Štvanice, č. 1125
Zimní stadion**

PRAHA 7

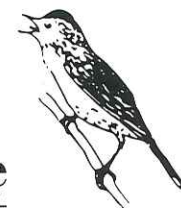
1 7 0 0 0

**Česká společnost ornitologická
Czech Society for Ornithology**

Hornoměřcholupská 34
102 00 Praha 10

BirdLife
INTERNATIONAL

**PTÁCI POTŘEBUJÍ NAŠI OCHRANU
POMOZTE I VY – STAŇTE SE ČLENY
ČESKÉ SPOLEČNOSTI ORNITOLOGICKÉ (ČSO)**

Co je ČSO?

- dobrovolné zájmové sdružení profesionálů i amatérů zabývajících se výzkumem a ochranou ptáků, zájemců o pozorování ptáků a milovníků přírody
- člen mezinárodní organizace BirdLife International
- realizuje projekty výzkumu a ochrany ptáků a jejich prostředí
- organizuje kampaně na ochranu ptáků
- popularizuje a propaguje ochranu ptáků

Co ČSO nabízí svým členům?

- možnost zapojit se do některého ze svých programů a do činnosti pracovních skupin zaměřených na vybrané druhy či skupiny ptáků
- každoročně zdarma 2× časopis Zprávy ČSO, 4× zpravodaj Ptáci světa a 1× brožuru Pták roku
- 2× ročně se slevou odborný časopis Sylvia
- přednášky, vycházky, exkurze a další naučné a výchovné akce
- vypůjčování časopisů a knih s ornitologickou tematikou
- členství ve svých regionálních pobočkách v západních, jižních a východních Čechách a na severní a jižní Moravě

Jak se stát členem ČSO

ČSO vítá do svých řad všechny zájemce o výzkum a ochranu ptáků a jejich prostředí i všechny, jejichž zálibou je pozorování ptactva. Nabízí dvě formy členství:

- individuální – po dosažení věku 15 let
- rodinné – umožňuje členství i mládeži do 15 let

Členské příspěvky

- individuální členové: 200 Kč ročně
- členové ve věku 15–18 let, studenti, invalidní důchodci a nepracující důchodci do věku 69 let: 100 Kč ročně
- důchodci od 70 let: členství zdarma
- rodinné členství: 250 Kč ročně

Podrobnější informace vám rádi poskytneme na adrese:

**Česká společnost ornitologická,
Hornoměřcholupská 34, 102 00 Praha 10-Hostivař, tel. / fax: 02 - 786 67 00**